

35. A PANNONHALMI SZENT BENEDEK REND TÖRTÉNETE. I. Szerk. Erdélyi László. Budapest, 1902. 360.
36. Yakutnál: Hunfaly, 1877. 219. – Abu-Hamid szerint Szakszin muszlimjainak többsége szintén Abu-Hanifa tanait követte. – Vö. Koszányi, 1933. 309.
37. Vö. fentebb 14. és 23–26. jegyzet. Az Arad melletti Tömörkényen pl. Nicolaus et Othes comites et Ismaelite. MVH I. 37. – Fejér 111/1, 407. – Vö. Györffy 1963. 181., 187.
38. Pl. 1225, 1231, 1232, 1233. VMH, I. 60., 93., 108., 114.
39. 1234: *...et eos, qui Romane Ecclesie in terra nostra sunt inobedientes, iuxta ritum uniuscuiusque nationis, qui non sit contra fidem catholicam, compellemus obedire Romane Ecclesie.* VMH I. 124.
40. E végzésre hivatkoznak III. Honorius pápa 1221. és 1225. évi rendeletei. VMM, I. 30., 60.
41. A besenyőkre Konstantinos Porphyrogenetos c. 37. p., Moravcsik Gyula kiadásában (Budapest, 1950) 169. – A szlávokra Theotmar salzburgi érsek levele (900): Marczali Henrik: ENCHIRIDION FONTIUM HISTORIAE HUNGARORUM. Budapest, 1902. 25. – A kunokra uo. 179.
42. Az idevágó adatok legteljesebb összefoglalása: Göckenjan, 1972. 56–82.
43. Ez a Bodrog megyei Apos környéki káliz településekről, a Maros és Tisza menti és sok más „*izmaelita faluról*” forrásszerűen is ismeretes. Györffy, 1963. 705–707., uo. 181., 187. p., Göckenjan, 1972. 58–59., 62.
44. Benda Kálmán: CSÖBÖRCSEK. EGY TATÁRORSZÁGI MAGYAR FALU TÖRTÉNETE A 16–18. SZÁZADBAN. = *Századok*, 119. 1985. 895–916.
45. Benda: i. m. 900. A történeti megállapítások és a kérdés korábbi irodalma uo. 895., 902–906.
46. A legmegbízhatóbbnak látszó számadatok Vito Pilutio (1668) és Francesco Antonio Ciccangeli (1696) misszionáriusok jelentéseiben találhatók. Uo. 899.
47. Uo. 898., 900., 911.
48. A misszionáriusjelentésekben sűrűn ismétlődnek a „*szabálytalanságokat*” ostorozó részletek; pl. 1664: misebor helyett pálinka osztogatása, évente mindössze két-három mise tartása stb.
49. Az 1747. és 1767. évi jelentések uo. 912–914.
50. Uo. 914.

Rába György

A BOLYGÓ RITMUSAI

Nyarakról vallani
 cserbenhagynak a szavak tücskei
 borongásból pedig elég
 bőven méri az ég
 bár tán inkább a föld
 a meddő a csalóka
 nem érdemes a szóra
 hát még ami következik
 fogak reszketve járják
 a lét boszorkatáncát
 ami szép ami jó levetkezik
 ne is kísértsd
 bolygód ritmusait

HÉTVÉGE IDEGEN VÁROSBAN

Emberi test-léleknek idegen
városban legnyomasztóbb a vasárnap
lehangolók a szürke délutánok
a járókelők nélküli kövek közt
barátokra ott amúgy sem találtál
sugárútját özönvíz népteleenné
mosta munkaszünet vidékre vonzó
kertes tanya fénypalota hiánya
sorompón túl rekedt elmés multság
műemlék gótika nyurgul hiába
ivó cukrászda moly nép rosta alját
pislákoló világosságba vonzza
másra nincsen már semmi gondja
a csődületeket a pletyka
vírusa utcasarkokról kiölte
a remízek meg tán életre keltek
villamost buszt trolit benyeltek
mert még a magasságbeliek is
a szabadságukat kivették

Tandori Dezső

HÍG-SIVATAG-FELONÍNUSOK

(Melyekben egy modernistább Csehov és Gorkij örvén
elviccel sorsát-szerző)

Ó, jaj, hetvene van már, túlján híg sivatag vár...!
Rájöttem, Leonom, Felonínám, egy Csehovon,
kis játékon, hol kék, zöld, piros állaga örvén
sárgával, na, lilával, barnával, s ami rávall
még, mutogatja, a sávós ház, kapu, víz, s mi szabályt hoz,
párok a rendre fedőszín plüsstakarókon, a bélszín
pezsgővel, vodkával, fácán, dús ikrával,
írkával ront rá az akár-ha-a-vágyra... befogná,
ritmusrontó „Kolja, csókold szám!”, ki se vonnám
lelkem ily élvezetekből, s Guzmics, az élvezet, eldől,

házra, lilára, falára, nyers kapubolton az árva,
 s egy Gorkijt kinyaralnak még eme színen, az alzat
 szintén tempera, okker bővítéssel, ahogy kell,
 épp csak a vízpart-tópart, visszhangozva haló zajt,
 ó, jaj, a híg sivatag törzsgárdát mutogat,
 tört gárdát, s ha a tisztjét, Oldalgovna segítség
 nélkül eléri a bokrot, végre kidobja a taccsot,
 raccsol a társadalom tévé-hecc ugaron,
 és siratom, siratom mind élményem, mely agyót int,
 drága galambocskám, hetvenesen dől rám
 klasszikusok java, s én híg, már-tova, mint-ha-elintik,
 küzdő, ambiciózus, csak mire mind ez a kórus,
 nadrágszár, pipaszár láb, melynek tőrjem az árnyát,
 árnyalak, én, de nehéz lesz, míg kerekülve elérhetsz
 (zárjel lesz-e a nyitja? e két oda-vissza parittyá)
 – hívva – a csontja-soványhoz, mint nap fénye az árnyhoz,
 gyengéden lehajol rá, sűrűjét de kivonná
 már a fehérlő porc-ölelésből, bármi kevésből, a fénycső
 sárga-lilák, zöld-rőtek menny-ívét, mi előleg,
 játssza, az „erre, cselekmény!” elszisszen csak a mezsgyén,
 két lét közt kétrét, zöld-barna a rét fék
 váltakozása, a lombok megmímelve a dombot
 ég-homorítanak, aztán ellottyannak a lagymán,
 hagyj mán, Kolja, a Guzmics kéri vigyorral: „Emitt, csüccs”,
 s csücs. Még Oldalgovna a nyárból kérne, sötét kaviártól
 várva, csapágyok...! a siklást, mit bánnák a kisiklást,
 messze a hetvenen innen, még nem a goethei „mint”-en,
 „mert hogy”-okon lovagolnak, bármi okon lefarolnak,
 járművel ha, gyalog ha, nyílik a lak csinos odva,
 s mennek. Hangverseny vár, nem megvert sereg ez már;
 innen a hatvanakon, ötvenesen, ha nagyon
 megpurcogtatjuk jó mellüregük, s a hasonló
 szerveik. Elkattintom visszafelé-nyílt sírom,
 sírok: sírok, ah, épp csak, kajlán, mint a cserélt csap,
 forró jön hidegen, s fordítva, a hetvenek így a
 meghomorult köszörüldét újítják, keserültét
 vágásoknak, a nadrágnak de-kiültét, s ábrándnak.
 Pár hónap, s emberkerülön! Bírjam. Lesz drága szülóm,
 benne-lakásra kiadnak, nőjek, a híg sivatagnak,
 s járhatom már foglalkozástalan, ritmustalan
 állagom, mindenem összevissza ronthatom, dobálhatom,
 de csak – hogy ha hírre se, híg is – amennyiben
 jó leonínus lesz ez a már nem mímus vége-adag. S zár.
 (S ez születésnap-zsáner, szerző várja, min át... s fel.)

Kiss Judit Ágnes

GYEREKKOR (I)

Újszülött

Almamagból keltem,
Almafavirágból,
Messzire gurultam
El az almafától.

Átúsztam a tengert,
Kúsztam sötét árkon,
Tanítsatok, hogy kell
Élni e világon.

Őrzőangyalokkal
Feleseltem régen,
Felhőfoszlány voltam,
Szaladtam az égen.

Most nem ért meg senki,
Sárba süpped lábam,
Elkeseredetten
Sírok a pólyában.

Visszszámoló

Egeret fogtam véletlen,
Meglovagoltuk négyesben
Nagypapi, nagymami, dédi meg én,
Így ügetünk a világ peremén.

Fut, fut a tej, fut a lábasban,
Futnak utána hármásban
Nagypapi, nagymami, dédi, de én
Csak heverészek a tej tetején.

Állunk lesben kettesben,
Nincsenek itt a közelben sem
Nagypapi, nagymami. Dédi meg én
Nyúlra vadászunk tó fenekén.

Felhőkön túl, nem látszik,
Tölgyfa karosszék hintázik.
Ott ül a dédi, csak ő egyedül,
Mennyei koncertet hegedül.

Kék őzek

„Kérj a teáinkból, friss főzet!”
kínálgatnak a kék őzek.
Zöld italukban eperfalevél,
így melegednek tél idején.

Jó puha föld a mohás tőzeg,
ott tavaszolnak a kék őzek.
Tarka virágot rágcsálnak,
némelyikük csak a sárgákat.

Késő ősszel a kék őzek
egymással megmérkőznek.
„En győztem, veled alszom ma!”
bőgi az egyik az arcomba.

Néha nyaranta a kék őzek
rettentően megnőnek.
Hogyha nem óvna varázsének,
véletlen lelegelnének.

Vérháború

A vérpelék, a vérpelék,
Sorban jönnek a vérpelék,
Először csak a háztetőt,
Majd téged szednek szerteszét.

A vérnyulak, a vérnyulak,
Támadnak már a vérnyulak,
Háromszög szájuk tátogat,
És mozgatják az orrukat.

A vérhalak, a vérhalak,
Gerillaharcos vérhalak,
Nagylábujjadba marnak, és
A víz alá lerántanak.

A vércsigák, a vércsigák,
Itt vágatnak a vércsigák,
Szuronyként szegzik szarvukat,
Rettegjen tőlük a világ.

Gyerekdal

1

Reggel, mikor fölélbredek,
Apa csinál reggelit,
Kenyeret szel, lekvárt ken rá,
Mézes tejet melegít.

Ha nem tudok elaludni,
Eldúdol egy éneket.
Az Erkökönig, mondja mindig,
De nem tudom, mit jelent.

Apa nem visz le a boltba,
Félek otthon egyedül,
Hogyha ketten marad velem,
A könyvébe menekül.

Mikor jelmezbálost játszom,
Nem nézi meg a ruhám,
Apa, ha a zebrán megyünk,
Nem nyúl a kezem után.

2

A halálnak nincsen vére,
Másokét ezért veszi,
Kifolyathat egy vödörrel,
Mégse lesz saját neki.

A halálnak nincsen szeme,
Nem látja, hogy kicsi vagy,
De ha jól elbújysz előle,
Még egy kicsit élni hagy.

A halálnak nincsen gyomra,
Ezért csokit nem ehet,
Egy-egy napra jóllakatni
Csak a szíveddel lehet.